

Határozatok Tára

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (nyolcadik tanács)

2013. november 7.*

„Jogvédelmi biztosítás — 87/344/EGK irányelv — 4. cikk (1) bekezdés — A biztosított jogi képviselője szabad megválasztásához való joga — A biztosító valamely munkavállalója által bírósági és közigazgatási eljárásokban nyújtandó jogi segítségnyújtást biztosító szerződésre alkalmazandó általános feltételekben előírt záradék — A külső jogi képviselő általi jogi segítségnyújtással kapcsolatos költségeknek csupán abban az esetben való megtérítése, ha az ügy elintézéséhez a biztosító szükségesnek ítéli külső jogi képviselő megbízását”

A C-442/12. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Hoge Raad der Nederlanden (Hollandia) a Bírósághoz 2012. október 3-án érkezett, 2012. szeptember 28-i határozatával terjesztett elő az előtte

Jan Sneller

és

a **DAS Nederlandse Rechtsbijstand Verzekeringsmaatschappij NV**

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (nyolcadik tanács),

tagjai: C. G. Fernlund, a nyolcadik tanács elnöke, tanácselnökként eljáró bíró, C. Toader (előadó) és E. Jarašiūnas bírák,

főtanácsnok: P. Mengozzi,

hivatalvezető: M. Ferreira tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2013. szeptember 19-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

- a DAS Nederlandse Rechtsbijstand Verzekeringsmaatschappij NV képviseletében J. W. H. van Wijk és B. J. Drijber advocaten,
- az olasz kormány képviseletében G. Palmieri, meghatalmazotti minőségben, segítője: W. Ferrante avvocato dello Stato,
- az osztrák kormány képviseletében A. Posch, meghatalmazotti minőségben,

* Az eljárás nyelve: holland.

– az Európai Bizottság képviselőjében F. Wilman és K.-P. Wojcik, meghatalmazotti minőségben,

tekintettel a főtanácsnok meghallgatását követően hozott határozatra, miszerint az ügy elbírálására a főtanácsnok indítványa nélkül kerül sor,

meghozta a következő

Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a jogvédelmi biztosítással kapcsolatos törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések összehangolásáról szóló, 1987. június 22-i 87/344/EGK tanácsi irányelv (HL L 185., 77. o.; magyar nyelvű különkiadás 6. fejezet, 1. kötet, 187. oldal) 4. cikke (1) bekezdése alapeljárás folyamán hatályos változatának értelmezésére irányul.
- 2 Ezt a kérelmet a J. Sneller és a DAS Nederlandse Rechtsbijstand Verzekeringsmaatschappij NV biztosítótársaság (a továbbiakban: DAS) között a biztosított által választott ügyvéd által szolgáltatott jogi segítségnyújtás költségei viselésének tárgyában folyamatban lévő eljárás keretében terjesztették elő.

Jogi háttér

Az uniós jog

- 3 A 87/344 irányelv tizenegyedik preambulumbekkezdése a következőképpen rendelkezik:

„mivel a jogvédelmi biztosítási fedezettel rendelkező személy érdeke azt jelenti, hogy a biztosított személynek képesnek kell lennie ügyvédet, vagy a nemzeti jog szerint megfelelő szakképesítéssel rendelkező egyéb személyt választania bármely vizsgálat vagy bírósági eljárás esetén [helyesen: bármely bírósági vagy közigazgatási eljárás keretében] és bármikor, ha érdekütközés lép fel”.

- 4 Ezen irányelv 1. cikke a következőképpen rendelkezik:

„Ennek az irányelvnek az a célja, hogy összehangolja a [...] jogvédelmi biztosítást érintő törvényi, rendeleti és közigazgatási intézkedésekben meghatározott rendelkezéseket annak érdekében, hogy lehetővé tegye a letelepedés jogának tényleges gyakorlását, és amennyire csak lehetséges, kizárjon minden, különösen abból adódó érdekütközést, hogy a biztosító másnak is biztosítási fedezetet nyújt, illetve ugyanannak a személynek nyújt mind a jogvédelem[re], mind [...] egyéb ágazatokba sorolt kockázatokra biztosítási fedezetet; illetve, amennyiben ilyen konfliktus előfordul, lehetővé tegye annak rendezését.”

- 5 A hivatkozott irányelv 2. cikkének (1) bekezdése így szól:

„Ez az irányelv a jogvédelmi biztosításra vonatkozik. Ez olyan kötelezettségvállalást jelent, mely díjfizetés ellenében magában foglalja a jogi eljárások költségeinek viselését és egyéb, a biztosításhoz közvetlenül kapcsolódó szolgáltatások nyújtását, különösen a következő célokból:

- a biztosított személy számára kártérítés biztosítása az őt ért veszteség, kár vagy sérülés esetén, peren kívüli egyezség vagy polgári, illetve büntetőeljárás keretében [helyesen: a biztosított személy kárának peren kívüli egyezség útján, illetve polgári vagy büntetőeljárás által történő megtérítése],
- a biztosított személy védelme, illetve képviselője polgári, büntető-, közigazgatási vagy egyéb eljárásban, vagy bármilyen, vele szemben támasztott követelés esetén.

6 Ugyanezen irányelv 4. cikkének (1) bekezdése ekként rendelkezik:

„A jogvédelmi biztosítási szerződés kifejezett módon elismeri, hogy:

- a) amikor ügyvédet vagy a nemzeti jogszabályok értelmében megfelelő szakképzettséggel bíró egyéb személyt vesznek igénybe a biztosított személy érdekeinek védelme, képviselése vagy szolgálata érdekében valamely vizsgálatban vagy eljárásban [helyesen: bármely bírósági vagy közigazgatási eljárásban], a biztosított személy szabadon választhatja ki a kérdéses ügyvédet vagy egyéb személyt;
- b) a biztosított személy szabadon választhat ügyvédet, vagy elhatározása szerint, és amennyiben a nemzeti jogszabályok azt lehetővé teszik, bármely más megfelelő szakképzettséggel bíró személyt érdekei szolgálatára, érdekütközés esetén.”

7 A 87/344 irányelv 5. cikke értelmében:

„(1) Valamennyi tagállam mentességet adhat a 4. cikk (1) bekezdésének alkalmazása alól a jogvédelmi biztosításra vonatkozóan, amennyiben az alábbi feltételek mindegyike teljesül:

- a) a biztosítás olyan esetekre korlátozódik, amelyek az érintett tagállam területén közúti járművek használatából erednek;
- b) a biztosítás valamely közúti járművel kapcsolatos baleset vagy annak meghibásodása esetén nyújtandó segítségre vonatkozó szerződéshez kapcsolódik;
- c) sem a jogvédelmi biztosítást nyújtó, sem a segítségnyújtásra fedezetet nyújtó biztosító nem biztosít semmilyen felelősségbiztosítási ágazatot;
- d) intézkedéseket tesznek annak érdekében, hogy a jogvitában érdekelt mindkét fél számára biztosított jogi tanácsadást és képviselést teljes mértékben független ügyvédek lássák el, amennyiben a felek jogvédelmi biztosítását ugyanaz a biztosító nyújtja.

(2) A tagállam által az (1) bekezdés szerint egy biztosítóintézetnek nyújtott mentesség nem érinti a 3. cikk (2) bekezdésének alkalmazását.”

A holland jog

8 A pénzügyi felügyeletről szóló holland törvény (Wet op het financieel toezicht) 4:67. cikkének (1) bekezdése a következőképpen szól:

„A jogvédelmi biztosítást nyújtó biztosító gondoskodik arról, hogy a jogvédelmi szolgáltatás nyújtásáról szóló megállapodás kifejezett módon előírja, hogy a biztosított személy szabadon választhat ügyvédet vagy egyéb megfelelő jogi szakképzettséggel bíró személyt:

- a) amikor a biztosított valamely bírósági vagy közigazgatási eljárásban a védelmét, képviselését vagy érdekei szolgálatát ellátni képes ügyvédet vagy egyéb megfelelő jogi szakképzettséggel bíró személyt vesz igénybe; vagy
- b) érdekütközés esetén.”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

- 9 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból az tűnik ki, hogy J. Sneller jogvédelmi biztosítást kötött a Reaal Schadeverzekeringen N. V.-nél (a továbbiakban: Reaal). A biztosítási szerződés úgy rendelkezik, hogy a jogvédelmi szolgáltatás nyújtásával a DAS van megbízva.
- 10 A hivatkozott szerződés továbbá úgy rendelkezik, hogy a DAS az igényeket saját munkatársai útján intézi el. Mindemellett, amennyiben az igény elintézését a szerződésnek megfelelően vagy a DAS álláspontja szerint külső jogi képviselőre kell bízni, a biztosított jogosult az általa választott ügyvédet, illetve jogi képviselőt megbízni.
- 11 Az alapeljárásban J. Sneller jogellenes elbocsátása miatti kártérítés iránti bírósági eljárást szándékozik indítani korábbi munkáltatójával szemben. Ennek érdekében a választása szerinti ügyvéd segítségét kívánja igénybe venni, és a jogvédelmi biztosítójával szándékozik viseltetni az e jogi segítségnyújtással összefüggő költségeket. A DAS egyetértett azzal, hogy J. Sneller pert indítson, azonban úgy vélte, hogy a J. Sneller által kötött biztosítási szerződés ilyen esetre nem írja elő a biztosított választása szerinti ügyvéd általi jogi segítségnyújtás költségeinek fedezését. A DAS kijelentette, hogy csak azt hajlandó biztosítani, hogy J. Snellernek maga nyújtson jogi segítséget valamely munkavállalója útján, aki nem ügyvéd.
- 12 E tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy a holland jog alapján a J. Sneller által a korábbi munkáltatója ellen indítandó eljárás keretében a jogi képviselet nem kötelező.
- 13 Miután a DAS elutasította a J. Sneller által választott ügyvéd általi jogi segítségnyújtás költségeinek fedezését, J. Sneller a voorzieningenrechter te Amsterdamhoz (az ideiglenes intézkedésekről határozó amszterdami bíróság) fordult, azt kérve, hogy kötelezze a DAS-t arra, hogy viselje a szóban forgó költségeket. 2011. március 8-i ítéletével a voorzieningenrechter te Amsterdam elutasította e kérelmet.
- 14 A Gerechtshof te Amsterdam (amszterdami fellebbviteli bíróság) 2011. július 26-i ítéletével helybenhagyta a [voorzieningenrechter te Amsterdam] ítéletét. A Gerechtshof te Amsterdam úgy ítélte meg, hogy a pénzügyi felügyeletről szóló törvény 4:67. cikke (1) bekezdésének a) pontját úgy kell értelmezni, hogy az alapeljáráshoz hasonló körülmények között, amikor a megállapodás tárgya természetbeni jogvédelmi biztosítás, a szabad ügyvédválasztáshoz való jog nem a biztosított javára történő eljárás indításának szabad elhatározásából ered, hanem ahhoz szükséges a jogvédelmi biztosító arra vonatkozó döntése is, hogy a jogi segítségnyújtást nem a biztosító valamely munkavállalójának, hanem egy külső jogi képviselőnek kell nyújtania. Csak ebben az esetben állhat fenn a 87/344 irányelv 4. cikke (1) bekezdésének a) pontja által elkerülni kívánt érdekütközés lehetősége.
- 15 J. Sneller ezen ítéletet megtámadta a kérdést előterjesztő bíróság előtt. E bíróság szerint mind a 87/344 irányelv 4. cikke (1) bekezdésének különböző nyelvi változatai, mind a C-199/08. sz. Eschig-ügyben 2009. szeptember 10-én hozott ítélet (EBHT 2009., I-8295. o.), illetve a C-293/10. sz. Stark-ügyben 2011. május 26-án hozott ítélet (EBHT 2011., I-4711. o.) jelentős érveket nyújtanak annak az álláspontnak az alátámasztására, hogy a szerződéses feltételeknek mindenképpen biztosítaniuk kell, hogy bírósági vagy közigazgatási eljárás megindítása esetén a biztosított jogosult legyen jogi képviselőjét szabadon kiválasztani.
- 16 E bíróság úgy ítéli meg, hogy az alapeljárásban adandó válasza bizonyos társadalmi következményekkel járhat, ugyanis amennyiben a 87/344 irányelv 4. cikke (1) bekezdésének ilyen értelmezése kerül elfogadásra, a biztosítási díjak valószínűleg jelentős mértékű emelkedése elkerülhetetlen.

- 17 E körülmények között a Hoge Raad der Nederlanden (holland legfelső bíróság) úgy határozott, hogy felfüggeszti az eljárást, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:
- „1) Lehetővé teszi-e a [87/344] irányelv 4. cikkének (1) bekezdése, hogy az a jogvédelmi biztosító, amely biztosítási szerződéseiben rögzíti, hogy a bírósági és közigazgatási eljárásokban főszabály szerint a biztosító munkavállalói nyújtanak jogi segítséget, azt is kikösse, hogy a biztosított által szabadon kiválasztott ügyvéd vagy jogi képviselő útján szolgáltatott jogi segítségnyújtással összefüggésben felmerülő költségeket csak akkor fedezi, ha úgy ítéli meg, hogy az ügy elintézését külső jogi képviselőre kell bízni?
- 2) Befolyásolja-e az első kérdésre adandó választ, hogy az érintett bírósági vagy közigazgatási eljárásban kötelező-e, vagy sem, a jogi képviselet?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az első kérdésről

- 18 A kérdést előterjesztő bíróság első kérdésével lényegében arra vár választ, hogy a 87/344 irányelv 4. cikkének (1) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes, hogy az a jogvédelmi biztosító, amely biztosítási szerződéseiben rögzíti, hogy a bírósági és közigazgatási eljárásokban főszabály szerint a biztosító munkavállalói nyújtanak jogi segítséget, azt is kikösse, hogy a biztosított által szabadon választott ügyvéd vagy jogi képviselő útján szolgáltatott jogi segítségnyújtással összefüggésben felmerülő költségeket csak akkor fedezi, ha úgy véli, hogy az ügy elintézését külső jogi képviselőre kell bízni.
- 19 E tekintetben pontosítani kell, hogy a DAS szerint a 87/344 irányelv 4. cikke (1) bekezdésének a) pontjában szereplő „amikor ügyvédet [...] vesznek igénybe” passzív formája – amely a rendelkezés német, angol és holland nyelvi változatban is szerepel – azt bizonyítja, hogy e rendelkezés nem határozza meg, hogy az eljárás keretében a biztosító vagy a biztosított feladata-e annak mérlegelése, hogy szükség van-e külső jogi képviselő igénybevételére. Következésképpen a DAS-nak jogában áll e kérdést a biztosítási szerződésekben szabályozni, mivel a szóban forgó rendelkezést úgy is lehet értelmezni, hogy az ügy rendelkezik, hogy „amikor [a biztosító úgy dönt, hogy] ügyvédet [...] vesznek igénybe [...], a biztosított személy szabadon választhatja ki [a kérdéses ügyvédet]”.
- 20 A 87/344 irányelv 4. cikke (1) bekezdése a) pontjának ilyen megszorító értelmezése nem elfogadható.
- 21 Elsősorban ugyan igaz, hogy a 87/344 irányelv 4. cikke (1) bekezdésének a) pontja önmagában nem teszi lehetővé az „amikor ügyvédet [...] vesznek igénybe, [...] a biztosított személy szabadon választhatja ki [a kérdéses ügyvédet]” kitétel terjedelmének meghatározását, ám valamely uniós jogi rendelkezés értelmezéséhez nemcsak annak kifejezéseit, hanem szöveggörnyezetét, és annak a szabályozásnak a célkitűzéseit is figyelembe kell venni, amelynek az részét képezi (a fent hivatkozott Eschig-ügyben hozott ítélet 38. pontja).
- 22 E tekintetben hangsúlyozni kell, hogy mind a 87/344 irányelv tizenegyedik preambulumbekzdéséből, mind 4. cikkének (1) bekezdéséből egyaránt az következik, hogy a jogvédelmi biztosítási fedezettel rendelkező személy érdeke azt jelenti, hogy a biztosított személynek bármely közigazgatási vagy bírósági eljárás keretében jogosultnak kell lennie szabadon ügyvédet vagy a nemzeti jog szerint megfelelő szakképesítéssel rendelkező egyéb személyt választani (a fent hivatkozott Stark-ügyben hozott ítélet 28. pontja).

- 23 Ugyanis a 87/344 irányelv 4. cikke (1) bekezdése a) pontjának és tizenegyedik preambulumbekzdésének együttes olvasatából az következik, hogy az ügyvédnek a biztosított személy általi szabad kiválasztása nem korlátozódhat kizárólag azokra a helyzetekre, amikor a biztosító úgy dönt, hogy külső jogi képviselőt kell igénybe venni.
- 24 Másodsorban – amint arra az Európai Bizottság is hivatkozik – meg kell állapítani, hogy az 87/344 irányelvben, és különösen annak 4. cikkében meghatározott célkitűzéssel, vagyis a biztosítottak érdekeinek széles körű védelmével (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott Eschig-ügyben hozott ítélet 45. pontját) összeegyeztethetetlen a szóban forgó irányelv 4. cikke (1) bekezdése a) pontjának a DAS által javasolthoz hasonló megszorító értelmezése.
- 25 E tekintetben rá kell mutatni, hogy a 87/344 irányelvnek a biztosított jogi képviselő kiválasztásához való jogára vonatkozó 4. cikkének (1) bekezdése általános hatályú és kötelező jellegű (lásd a fent hivatkozott Eschig-ügyben hozott ítélet 47. pontját és a fent hivatkozott Stark-ügyben hozott ítélet 29. pontját).
- 26 Harmadsorban a biztosítási díjak összegének kérdését illetően meg kell állapítani, hogy a biztosítottak jogi képviselő kiválasztásával kapcsolatos joga gyakorlásának különböző elemei nem zárják ki bizonyos esetekben a biztosítók által viselendő költségek korlátozását.
- 27 Ugyanis a Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint a 87/344 irányelv 4. cikke (1) bekezdésének értelmében vett választás lehetőségéből nem következik az, hogy a tagállamok kötelesek lennének előírni a biztosítók számára, hogy azoknak egy biztosított védelmének keretében – ahhoz, hogy e szabadságot ne fosszák meg lényegétől – minden körülmény között fedezniük kell az összes költséget. E szabadságot az fosztaná meg a lényegétől, ha e költségek megtérítésének korlátozása *de facto* lehetetlenné tenné, hogy a biztosított ésszerűen válassza ki képviselőjét. Mindenesetre az esetlegesen e tekintetben eljáró bíróságnak kell megvizsgálnia, hogy fennáll-e ilyen jellegű korlátozás (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott Stark-ügyben hozott ítélet 33. pontját).
- 28 Ezen túlmenően a szerződő felek szabadon megállapodhatnak a jogi segítségnyújtás költségei magasabb összeghatárának megtérítésében, amely esetlegesen a biztosított által fizetendő magasabb biztosítási díj kikötésével járhat (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott Stark-ügyben hozott ítélet 34. pontját).
- 29 A fenti megfontolásokra figyelemmel az első kérdésre azt a választ kell adni, a 87/344 irányelv 4. cikke (1) bekezdésének a) pontját úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes, hogy az a jogvédelmi biztosító, amely biztosítási szerződéseiben rögzíti, hogy a bírósági és közigazgatási eljárásokban főszabály szerint a biztosító munkavállalói nyújtanak jogi segítséget, azt is kikösse, hogy a biztosított által szabadon kiválasztott ügyvéd vagy jogi képviselő útján szolgáltatott jogi segítségnyújtással összefüggésben felmerülő költségeket csak akkor fedezi, ha úgy ítéli meg, hogy az ügy elintézését külső jogi képviselőre kell bízni.

A második kérdéstről

- 30 A kérdést előterjesztő bíróság második kérdésével lényegében arra vár választ, hogy befolyásolja-e az első kérdésre adandó választ az, hogy a nemzeti jog értelmében a jogi képviselet a bírósági vagy közigazgatási eljárásban kötelező-e, vagy sem.
- 31 Tekintettel arra egyrészt, hogy – amint arra a jelen ítélet 25. pontjában emlékeztettünk – a biztosított jogi képviselő kiválasztására vonatkozó joga általános hatályú és kötelező jellegű, másrészt pedig arra, hogy a 87/344 irányelv tizenegyedik preambulumbekzdéséből, valamint 4. cikke (1) bekezdésének a) pontjából következően e jog létezése és terjedelme nem függ a bíróság előtti jogi képviseletre vonatkozó nemzeti szabályoktól, e nemzeti szabályok nem befolyásolják az első kérdésre adandó választ.

- 32 E megfontolásokra figyelemmel azt a választ kell adni a második kérdésre, hogy az első kérdésre adandó választ nem befolyásolja az, hogy a nemzeti jog értelmében a jogi képviselő a bírósági vagy közigazgatási eljárásban kötelező-e, vagy sem.

A költségekről

- 33 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (nyolcadik tanács) a következőképpen határozott:

- 1) **A jogvédelmi biztosítással kapcsolatos törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések összehangolásáról szóló, 1987. június 22-i 87/344/EGK tanácsi irányelv 4. cikke (1) bekezdésének a) pontját úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes, hogy az a jogvédelmi biztosító, amely biztosítási szerződéseiben rögzíti, hogy a bírósági és közigazgatási eljárásokban főszabály szerint a biztosító munkavállalói nyújtanak jogi segítséget, azt is kikösse, hogy a biztosított által szabadon kiválasztott ügyvéd vagy jogi képviselő útján szolgáltatott jogi segítségnyújtással összefüggésben felmerülő költségeket csak akkor fedezi, ha úgy ítéli meg, hogy az ügy elintézését külső jogi képviselőre kell bízni.**
- 2) **Az első kérdésre adandó választ nem befolyásolja az, hogy a nemzeti jog értelmében a jogi képviselő a bírósági vagy közigazgatási eljárásban kötelező-e, vagy sem.**

Aláírások